

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

C. P. Plooy / Ede

PINKSTEREN

„Ik zal mijn Geest uitstorten
op al wat leeft”. (Joël 2: 28)

Sprinkhanen, sprinkhanen, sprinkhanen...
die oogstvelden maken tot dorre vlakten, bomen ontbladeren, weiden ontgroenen, de zon verduisteren, dood en verderf zaaien.
Profetisch visioen van Joël. Gods naderende oordeel. Aangetrokken door hemelgerende zonden. Wat doen we er tegen? Of is het even onafwendbaar als een sprinkhanenplaag?
Een natuurramp keer je niet, maar Gods gericht komt niet als een natuurramp. Je kunt het wel degelijk keren, door je te be-keren. Tot Gods liefde en gebod, want daar is het leven in, dat bloeit en vrucht draagt. Voor Hem!

Sprinkhanen, sprinkhanen...
Weg oogst. De economie zwaar getroffen. De welvaart krijgt een harde klap. Inkrimping. Bezuiniging. Inleveren. Wat klaagt een nietig mens...? Dit is het ergste nog niet. Lees Joël 1: 13: klagende priesters in het heiligdom, omdat Gods altaren leeg blijven van offers. Geen spijs- en plengoffers meer. Waar niet is verliest de koning zijn recht. Maar God ook?
Als Gods oordelen over ons leven komen komt in dit *gevolg* de *oorzaak* uit: God krijgt uit ons leven allang niet meer wat Hem toekomt: de vrucht der lippen, die zijn Naam belijden (Hebr. 13: 15). En dat kan maar op één manier verholpen worden: *bekering*. Dat woord klinkt als een klarenstoot in de profetie van Joël en in de Pinksterpreek van Petrus (Joël 2: 12, 13, Hand. 2: 38).

Spreekt ons dat aan? Schrikt het ons op?
Hoe kijkt God tegen ons leven aan? Een leven kaalgevreten door... Ja waardoor eigenlijk? Door de hoge belastingen, door de economische crisis, door de sprinkhanen van werkloosheid en inkrimping... of door de oorzaak van dat alles: wat we onze God al zo lang onthielden? Schepen we Hem af met het restantje van ons leven, na aftrek van alles wat we voor onszelf zo nodig dachten te hebben?
Komt de boodschap van Joël niet met volle Geesteskracht op ons af op Pinksteren: *van ons leven komt niets (bij God) terecht, dan door de Heilige Geest?*

Als de HERE God ons leven ondersteboven keert roept Hij ons toe: bekeert u! D.w.z. dat we 't nog goed moeten vinden ook, omdat dat onze redding is! Want als ons leven ondersteboven gaat komt wat bij ons bovenop lag helemaal onderaan en wat bij God prioriteit heeft komt helemaal bovenaan onze ranglijst van waarden.
Zolang wij nog voor onszelf de zoete winst proberen binnen te halen blijven Gods altaren leeg. En onze harten ook. Dan is ons leven niets dan „vlees”.
Loof de Heer, die zijn Geest heeft uitgestort over alle vlees!
In plaats van een uitstorting van verdervende sprinkhanen, uitstorting van Gods levenwekkende Geest!
De oogstvelden blijven niet langer leeg en de altaren ook niet... voor God! De Geest van Pinksteren maakt een eind aan het profiteren en leert ons profiteren. Dat scheelt maar één letter, maar daar zit een hele be-kering in. Gaan de jongeren ons daarin voor? Die niet meer

meedoen met de jacht naar de beste banen en de hoogste inkomens? Jongeren, bij wie het profeteren soms de vorm aanneemt van het protest? Tegen onrecht, niet zozeer henzelf maar anderen aangedaan? Ook tegen het onrecht God aangedaan? En de „knechten en maagden”, de z.g. lagere standen, als de Geest op hen komt, slaat ook bij hen het profiteren om in profeteren, want het gaat niet meer om winst voor jezelf maar voor de HERE. Hij noemt ze dan ook: *mijn* dienstknechten en dienstmaagden. Tot Zijn dienst en lof bereid! Het Pinksterevangelie is geen evangelie voor sociaal verdrukten en onderliggenden *zonder meer*, maar voor wie uit welke „stand en staat” ook Zijn dienstknecht en dienstmaagd mag en wil zijn. We hebben *allen* be-kering van node.

Maar profeteren kun je alleen als God *openbaring* gaf; in *visioenen* even het gordijn wegschoof dat voor de toekomst hangt. De jongen zullen visioenen zien en de ouden dromen dromen. Visioenen zijn wat anders dan idealen. Die maken we onszelf en proberen we zelf te realiseren. Maar visioenen krijg je van God. Met de garantie erbij dat Hij zal zorgen voor de realisering. Maar zo'n visioen zet wel wat in beweging! En de ouden zullen *dromen* dromen. God opent in de droom het oor der mensen, lezen we in Job 33: 15, 16 voor dingen waar we in de drukte van het dagelijks leven doof voor bleven. Zoals in het visioen het *oog* geopend wordt wordt door de droom het *oor* geopend. Misschien moet je daar oud voor worden. Niet meer zo in beslag genomen door het dagelijks gedoe. Krijgen we oor voor wat God te zeggen heeft voor onszelf, onze tijd, onze omgeving...? De ouden zijn nog niet uitgeschakeld, de Geest kan ze nog best gebruiken, als ze maar niet achteruit-dromen, maar vooruit-dromen! Naar de toekomst en niet naar het verleden. De toekomst van Gods Koninkrijk.

Jongeren. Ouden. Mist u niet een groepering *er tussen in*? De midden-generatie, tussen jong en oud in? De 40-ers en de 50-ers. Gevaarlijke leeftijd. Op de top van promotie. Vallen ze tussen wal en schip? Zijn er uit die categorie niet heel moeilijk ambtsdragers te krijgen? Zijn de mensen van 't maatschappelijk establishment niet meer warm te krijgen voor de zaak van de HERE? Zijn ze ontgroeid (maar dat is geen groei!) aan de visioenen van hun jonge jaren en nog lang niet toe aan de dromen der ouden?

Laten we het uitgangspunt van Joël niet vergeten: het gaat om de oogst van *heel ons leven* op Gods altaren! Ons leven in alle fasen en stadiën. Zou de oproep van Pinksteren voor ons zo overbodig zijn: bekeert u? Want zo niet, dan komt onafwendbaar al dat *andere* wat Joël óók zag aankomen: bloed, vuur, rook, zonsverduistering, de grote en doorluchte Dag des HEREN. En waar blijft dan alle vlees, dat aan de genezende en heiligende werking van de Geest zich tot het laatste toe blijft onttrekken?

Wie nú de Naam des HEREN aanroept zal voor eeuwig behouden zijn! Behouden voor de altaardienst in Gods heiligdom!

IN DIT NUMMER

165 Ds C. P. Plooy, Pinksteren	mijn volk (Liedboek 128)
166 Drs H. de Jong, Door de geschiedenis gerechtvaardigd?	169 Ds K. I. de Jonge, De golfbeweging van het diakonaat (2)
167 M. de Jonge, Beproefde trouw	171 P. C. van Wijk, Terloops...
168 D. W. L. Milo, Het verstoorde leven	171 C. Baardewijk, Broekbespreking
168 Joop Klein, Troost, troost	

H. de Jong / Amsterdam

Door de geschiedenis gerechtvaardigd?

Het Jaarboek 1982 van de Christelijke Gereformeerde Kerken is uit. En hoewel ik het niet in mijn handen gehad heb — het is er ook nog maar net — wil ik er toch iets over schrijven. Het werd namelijk in Trouw van woensdag 19 mei aangekondigd en in dat stukje viel mijn oog op een bepaald citaat. Nu moet je voorzichtig zijn met een krantenbericht, zelfs wanneer iemand daarin letterlijk geciteerd wordt, dat is waar. Maar in het geval van het christelijke gereformeerde jaarboek vrees ik geen misverstand. Want de gedachte in het betreffende citaat waar het mij nu om te doen is, kun je volstrekt niet nieuw noemen. Zij is zelfs typisch christelijk gereformeerd. Luistert u maar naar ds J. H. Velema: „Men heeft zich in 1982 gekeerd tegen het wijsgerig gekleurd kerk-begrip van Kuyper en tegen zijn theologische constructies uitkomend in zijn wedergeboortetheorie en doopsbeschouwing. De bezwaarden wilden zich houden aan Schrift en belijdenis, zoals ze dat door de Afscheiding hadden geleerd. De geschiedenis heeft hen in het gelijk gesteld.”

Deus sive historia?

Het gaat mij nu om dat laatste zinnenetje: „De geschiedenis heeft hen in het gelijk gesteld.” Ik vind het gelijk dat we van de geschiedenis krijgen eigenlijk maar een platte zaak. Ik ontken niet dat het waar is wat ds Velema zegt, maar spreekt de christelijke gemeente zo? Moeten we als kerk niet meer zoeken naar het gelijk dat we krijgen van de God van de geschiedenis? Want het is zeker niet zo dat die twee samenvallen: de geschiedenis en de God van de geschiedenis. Uit mijn wageningstijd herinner ik me een professor in de christelijke maatschappijleer, dr. ir. G. Hamming. Hij schreef een boek, een boeiend vreemd boek. 'Abramisme', zo heette het. Ik heb er van onthouden dat hij de Heilige Verbondsnaam van God weergaf met 'Geschiedenis'. „En Geschiedenis zeide...”, enzovoorts — heel vreemd. Het is sedert het lezen van dit boek dat ik haast overgevoelig ben geworden voor het verschil tussen de geschiedenis en de God van de geschiedenis. En het is ook sedert dat boek dat 't mij opvalt hoe gemakkelijk die twee door elkaar gehaald worden. Je zou dat zelfs een kenmerkende trek van het moderne denken kunnen noemen. Zei men een paar eeuwen terug

kerkelijk leven

'Deus sive natura' (God, ofwel de natuur), dat lijkt nu geworden te zijn 'Deus sive historia' (God, ofwel de geschiedenis). En hoe oorverdovend ook het krijgsgedruis is tussen de aanhangers van elk van beide adagia, het is allemaal afgoderij; de Heilige — gelooft zij zijn Naam — valt noch met de natuur noch met de geschiedenis samen.

De Rechabieten en hun gelijk

Natuurlijk is het mij verre dat ik ds Velema van afgoderij zou betichten, zeker niet wat zijn bedoeling betreft. Maar ik zou hem toch willen aanraden met dat historische gelijk een beetje op te passen. Niet omdat het onwaar is wat hij zegt, maar omdat we als christenen en als kerk voor een hoger tribunaal staan dan dat der geschiedenis. In de bijbel komen we ook een groepering tegen die binnen het oude Israël een historisch gelijk gekregen heeft. Dat zijn de Rechabieten waarover in Jeremia 35 wordt verteld. Deze broeders dronken geen wijn, bouwden geen huizen en zaaiden geen zaad. Zij bleven in het land Kanaän het woestijn-bestaan voortzetten en verkozen het tentenkamp boven de geriefelijkheden van de stad. Waarom? Omdat zij de kanaänietische cultuur te gevaarlijk vonden. „Via wijn- en akkerbouw zit je zomaar bij de dienst aan de Baäls” — vonden zij. Zij hebben met dit standpunt een huizen-hoog gelijk gekregen — om het eens pikant te zeggen. Maar toch waren de profeten het met deze Rechabieten niet eens. Ja, ze konden hen wel begrijpen. Dat kun je merken aan het woord van de Here God bij Jeremia (2 : 2, 3): „Ik gedenk de genegenheid van uw jeugd, de liefde van uw bruidstijd, toen gij Mij gevolgd waart in de woestijn, in onbezaaid land; Israël was (toen) de HERE geheiligd, de eersteling zijner opbrengst...” De woestijn-periode is hier beeld van de ongerepte verhouding tussen de Here God en zijn volk. Wat is daar inderdaad later in Kanaän veel tussengekomen! Veel waarbij Israël vandaan gehaald moest worden. Zo iets zegt dan ook de profeet Hosea: „Daarom zie, Ik zal haar lokken en haar leiden in de woestijn en spre-

pastorale notities

Verbond

Het artikel van ds De Jong uit het vorige nummer van ons blad over Evangelisatie riep enkele herinneringen en vragen wakker. Ik las het met instemming. Ook ik ben voorstander van wederzijdse beïnvloeding van de groepen die bezig zijn met evangelisatie en ons, gereformeerden. In mijn studententijd kwam ik in aanraking met de internationale evangelische studentenbeweging. Die noemde zich toen The intervarsity Fellowship. Op mijn plaats in de nederlands gereformeerde studentenbeweging was ik toen warm voorstander van een verder contact. Dat was ik niet alleen. Met anderen waren we van mening dat wij wel wat leren konden van de warmte en de vrijmoedigheid van de buitenlandse studenten als ze van het Evangelie getuigden. Aan de andere kant waren we ook van mening dat enige gereformeerde invloed op die beweging een goede zaak zou zijn. Het merkwaardige is dat de invloed van de I.F.S. op Nederlands studentenleven wel ontstaan is, maar het omgekeerde niet. Althans niet merkbaar. Want ds De Jong vergeet enkele zaken als hij dat verbond tussen de groepen en onze kerken voorstelt. Het eerste is dat de groepen dat wel goed vinden, maar er niet door veranderd worden. De onverdraagzaamheid van hen die de kinderdoop loochenen tegenover hen die kinderdoop aanhangen is heel groot. Die onverdraagzaamheid wordt zo niet bedoeld en ook zo

niet geuit, maar men vindt het heel vreemd als bijbelgetrouwe christenen waarvoor ze ons dan wel willen aanzien, toch de kinderdoop aanhangen. Daarin zijn ze „veel verder”. Zoals de doorgaande reformatie-lieden ook altijd „veel verder” waren dan anderen in de Vrijgemaakte kerken. En omdat men vindt dat men veel verder is daarom is er geen invloed van het klassiek reformatorische op de groepen. Laten we ons geen illusies maken.

Ik denk dat ds De Jong verder met zijn bezien van het anti-americanisme in christelijke kerken in ons land een rake pijl afschiet. Maar er is ook een americanisme in het religieuze dat mij diep ergert, hoewel ik meen geen last te hebben van politiek anti-americanisme. Als ik president Reagan in een verkiezingstoespraak hoor verklaren dat hij een wedergeboren mens is en dat je daarom maar op hem moet stemmen en als ik president Carter hetzelfde hoorde zeggen en daarbij ook nog hoe vaak hij bad op een dag, dan heb ik neiging om te denken „wat een leugenaars”. Dat corrigeer ik dan bij me zelf, maar dan komt de vraag wat moet je met zulke mededelingen?

Dit is nu een warmte en een vrijmoedigheid die een diepe afkeer bij me opwekt en ik meen daarin gelijk te hebben. Want ik hoor daarin niets van een beven voor de HERE, die volgens de Schrift een kenmerk is van echte vroomheid.

En: waarom tegenkerken stichten op alle mogelijke plaatsen door de groepen? Wat is dat anders dan verderfelijke en veroordelingswaardig sectarisme?

Ik vrees dat drs De Jong te optimistisch is over dat verbond dat hij wil sluiten.

Ik wil dat ook, maar het dient dan wel tweezijdig te zijn.

H. Amelink, Aalten

ken tot haar hart.” Maar toch gaat het dan geheel onverwachts zo verder: „Ik zal haar van daar af haar wijngaarden (weer) geven en het dal Achor (waar het met Achan als een slecht voorteken is misgegaan, Jozua 7) stellen tot een deur der hoop...” (2 : 13 en 14). Hosea zag dus wel dat het misgegaan was met Israël in Kanaän, maar hij voorzag ook dat God Israël weer overnieuw Kanaän zou binnen brengen. Was dat nu koppigheid dat hij zich niet wilde neerleggen bij het historische gelijk dat de Rechabieten voor ieders oog gekregen hadden? Nee, de profeten beriepen zich op de belofte die de Here God aan Israël gegeven had: een land van steden en goede huizen, een land van tarwe en gerst, een land van wijnstokken, vijgeboomen en granaatappelen (Deuteronomium 8). En deze belofte was sterker dan al Kanaäns verleidingen,

wisten zij. Nee, ze zetten zich niet af tegen de Rechabieten, maar ze waren het vanwege die belofte toch niet met hen eens.

Hartverwarmend

Het is eveneens vanwege de belofte dat ik het dit keer niet eens ben met ds Velema. Welke belofte bedoel ik? De bekende dat Jezus Christus zijn kerk zal bewaren, — 'wat mensen ook verzinnen'. De vaders van de vereniging van 1892 hebben aan beide kanten stellig met argwaan tegen elkaar aangekeken. Die van de Afscheiding hebben de spekulatieve gedachten van Kuyper gewantrouwd en die van de Doleantie zijn bevreesd geweest voor de domperige sfeer die bij veel Afscheidenen hing. Dat was aan beide zijden niet niets! Maar ze hadden wel allebei iets beloofd toen zij de Hervormde

Kerk verlieten, namelijk dat zij — en ik zeg het maar met de woorden van de Akte van Afscheiding of Wederkeer — zich wilden verenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering. De echte wil daartoe merkte men wederzijds op en in plaats van zich te laten leiden door vrees en argwaan heeft men het toen aan beide kanten gewaagd met de belofte van Christus dat Hij een kerk die zich wil richten op het Woord van God ook echt bewaren zal. Het gaat er mij niet om mij af te zetten tegen degenen die er toen voor teruggeschrokken zijn. Daar heb ik groot begrip voor, zeker als ik achteraf erop terugzie. Maar laat mij toch eens een keer hardop zeggen wat ik op mijn catechisaties steeds in de beslotenheid zeg, dat ik 1892 zo'n hartverwarmende datum in de kerkgeschiedenis vind. Die durf! dat zich zelf heenzetten over vrees en bange voor gevoelens! Dat zien op het gebod, blind voor de toekomst! Zullen wij die dingen ook niet hard nodig hebben als wij als Christelijke Gereformeerden en als Nederlands Gereformeerden probe-

ren samen te gaan? Al zou de vereniging van 1892 maar één jaar geduurd hebben, dan zou ik er nog enthousiast over doen. Laat staan nu enkele generaties met deze vrede gezegend zijn geweest. Ging het trouwens later wel op de oude lijnnaad kapot? Zelfs het historische gelijk waar ds Velema het over heeft staat niet eens zo vast. Maar hoe dat nu verder ook zij 1892 is voor mij de heilzame uitzondering op de treurige regel van scheuren en splitsen die de kerkgeschiedenis wel schijnt te beheersen; een teken dat het toch geen scheurwóede was die de vaders bezielde. Kortom, om aan kerkelijke en buitenkerkelijke catechisanten de laatste twee eeuwen kerkgeschiedenis te vertellen kan ik het jaartal 1892 niet missen. Ik vraag dan ook mijn Christelijke Gereformeerde broeders en zusters of ik die datum mag blijven koesteren. Niet om 'ons' 'gelijk' tegenover het 'hunne' te plaatsen, maar om een klein teken van hoop niet verloren te laten gaan bij het verder zoeken naar de eenheid van wie bijeen horen.

deren ter wereld brengen kan enkel een moeder. „De vraag is deze: of de kerk krachtens haar eigenlijkste verrichting (dienst des Woords en der sacramenten) kinderen baren kan (...) of de kerk (...) het Woord zóó bedient, dat door den dienst des Woords het geloof wordt opgewekt en pas daarna versterkt.” (47/8) Onze „moeder” is geen instituut; het Jeruzalem-dat-boven-is, dát is ons aller Moeder (Gal. 4 : 26). En wat de éne avondmaalstafel betreft, zij is zelfs binnen de kring van de Ned. Hervormde Kerk niet te ontdekken. „Wij verstaan het zoo goed”, schrijft prof. Schilder, „dat men hangt aan de oude gebouwen, dat men niet afkomen kan van den toch feitelijk economischen zuurdesem, volgens welken de wettige successie afhangt van uiterlijk waarneembare dingen: een oud gebouw, een oud notulenboek, een oude relatie met de overheid. (...) Doch laat ons liever vandaag, en morgen, maar vooral vandaag, beginnen met ieder binnen eigen kerkmuren God, den Verbondsgod, den HEERE, de hand te reiken. 'Geef den HEERE de hand, en komt in zijn heiligdom, en dient den HEERE met een volkomen hart': — men kent den oproep” (2 Kron. 30 : 8). „En zoodra ieder, die God vreest, binnen de Gereformeerde Kerken en buiten haar, zijn God weer de hand geeft, en weer gehoorzaam wordt, zullen wij de eenheid krijgen, waarnaar in 1834 gesnakt is. Dan komt er dat levende, konkrete samen-opnieuw-zich-instituëren.” (92/3)

leen uit de getuigenis der Heilige Schrift weten wij dat er een Drie-enig God is, maar ook uit de werkingen, die wij daarvan in ons bevinden. De belijdenis zegt daarvan: 'voorts staan ook aan te merken de bijzondere ambten en werkingen dezer drie personen te onswaarts. (...) Juist deze bijzondere ambten en werkingen van de drie personen in het goddelijk wezen te onswaarts komen ons voor als centraal te zijn in de spiritualiteit van de Gereformeerde Bond. Niet omdat ze exclusief zijn voor deze kring. In genen dele. Ook elders worden ze beleefd. Maar wel omdat ze een leidraad kunnen vormen zicht te krijgen op het voelen, leven en denken van de gereformeerde gezindte” (157/8) Ik laat het hierbij. Het klinkt allemaal zo ernstig en dat is zeker ook zo bedoeld. Wat mogen we dankbaar zijn dat in onze kring het Woord zó hoog staat. Gods Woord, dat ten leven leidt. Het evangelie. Dat Woord dat levend is en krachtig, en scherp snijdender dan enig tweesnijdend zwaard, en doorgaat tot de verdeling der ziel en des geestes, en der gewrichten en des mergs, en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten (Hebr. 4 : 12 S.V.).

Zonder ook maar iets af te doen aan de betekenis van de belijdenis, moeten we toch zeggen dat dit Woord *alles* beheerst, want het is het Woord van de HERE.

De bijdrage van dr Van Brummelen roept herinnering op aan wat er in de Nadere Reformatie door sommigen werd geleerd (zie paf. 3).

M. de Jonge / Voorburg

Beproefde trouw (8)

12. „Ons aller Moeder”

Even een uitstapje, althans daar lijkt het op. Toch meen ik, dat het duidelijk op zijn plaats is in deze reeks. In 1934 had de Confessionele Vereniging een herdenkingssamenkomst belegd; 100 jaar geleden scheidden zich velen af van het Ned. Hervormde Kerkgenootschap en nu meende de Vereniging de gescheiden broeders en zusters — leden van de Gereformeerde kerken — te moeten oproepen tot terugkeer. Samen om de éne Avondmaalstafel, zo heette het. Want, zo zei een van de sprekers op die bijeenkomst „de kerk der hervorming (is) hier te lande een planting van Gods eigen hand. De kerk van zijn verbond. Dat heilig erf mag ontheiligd zijn, er mag een organisatie aan opgelegd zijn, het is en blijft de kerk van het verbond”. En voorts is er in die kerk nog zoveel goeds te vinden. Deze „roepstem” beantwoordde prof. dr K. Schilder met een brochure, onder bovenstaande titel. Een nog steeds lezenswaardig boekje, klemmend soms in betoogtrant, op vele plaatsen aangrijpend en zeker ontdekkend, naar de Schriften. Hoewel de Confessionele Vereniging niet gelijk te stellen is met de Gereformeerde Bond (waarover we meermalen spraken), is de motivering van het kerk-zijn, het in-de-kerk-der-vaderen blijven, gelijksoor-

tig. Vandaar deze paragraaf. Opmerkelijk is, dat in het boek „Beproefde trouw” bedoelde brochure zelfs niet genoemd wordt. Bij velen, zo zegt prof. Schilder, leeft de gedachte (en soms is het bijna een „geloof”) dat de Ned. Herv. Kerk, die vanouds de verbondskring omsloot, dit heden ten dage nog doet. „De kerk van Gods verbond”. Dat zijn zij, die niet tot die kerk behoren, eigenlijk verbonds-brekers. Die kerk roept ons toe: „verwar niet langer dat uiterlijk kleed der organisatie, dat ook wij knellend vinden, met het wezen, want het wezen, dat is de kerk des Heeren in onze landen” (60). Maar hier is een schromelijke vergissing. Het instituut (de N.H. Kerk) mag zonder meer geen trouw vragen, dat doet de HERE alleen. Aan Hem moeten we verbonden blijven en „dat is een levend, spanningsvol, konkreet, immer doorgaand werk, dat de geloovigen onder vele andere hun opgedragen werken dienen te verrichten” (60).

En dat er nog zoveel goeds in de Ned. Hervormde Kerk te vinden is, zeker. Maar vlak daarnaast is er zoveel kwaad. De Waarheid wordt gepredikt en tevens geloofchend. En dan: is de zorg van de kerk het voornaamste? Komt daarin haar moeder-zijn tot uitdrukking? Een dienstbode of welke bekende ook kan kinderen verzorgen. Maar kin-

13. De religie van de belijdenis

We keren terug naar het boek „Beproefde trouw” en slaan op het door dr A. van Brummelen geschreven stuk onder bovenstaande titel. Hij poogt in die bijdrage iets te zeggen over „het geestelijk leven binnen de Gereformeerde Bond” en doet dit door „zorgvuldig te luisteren naar de Schrift zoals die is weergegeven in de confessie” (156). De door mij onderstreepte passage (cursief) zet ons direct aan het denken. Temeer omdat er op volgt dat die belijdenis is „de gestolde weerklank van de Schrift” en zij heeft „zeker binnen de Gereformeerde Bond nog altijd gezag. Ze is normgevend, voor zover ze het zuivere water van de bron kanaliseert. Ze onderwijst, ze corrigeert. Ze straalt warmte uit, ze oefent brede invloed uit. De praktijk der eeuwen heeft geleerd dat wanneer de belijdenis aan de hand van de Schrift tot klinken wordt gebracht, dat dan juist de gemeente opluistert” (157) En dan volgt een m.i. sterk theologisch getinte uiteenzetting over artikel 9 van de Ned. Geloofsbelijdenis „Bewijs van het voorgaande artikel van de Drieheid der Personen in één God”. De schrijver zegt nu: dit artikel geeft tweeërlei bewijs: de getuigenissen der Heilige Schrift, maar die gaan we hier voorbij. „Wij staan nu nader stil bij de aanduiding: niet al-

H. H. Kunstenaars opgelet!

Bestuur en redactie van Opbouw hebben het voornemen om t.z.t. aan de grafische vormgeving enige veranderingen aan te (laten) brengen. Het is met name de bedoeling dat „DE KOP” van dit blad qua lettertype en symbolen gemoderniseerd wordt.

U wordt uitgenodigd mee te dingen naar de eer, de toekomstig ontwerper van „ons gezicht” te zijn. Voorwaarde is dat op een of andere manier de „vissymboliek” gehandhaafd blijft.

Inzending van uw ontwerp is mogelijk tot en met uiterlijk 7 juni 1982, naar het adres van: de redactie.

D. W. L. Milo / Dalmally

Het verstoorde leven

Door mijn naam hier boven te plaatsen wil ik niet stellen, dat ik het leven verstoord heb. Ook niet dat Etty Hillesum met haar gelijknamige boek dit zou hebben gedaan. Alleen vraag ik uw aandacht voor het feit, dat sommigen hun leven verstoord achten, door het verschijnen en bespreken van genoemd boek.

Een van onze oudste lezers zond ons de onderstaande brief, die we te goeder trouw zoveel mogelijk leesbaar maakten. Deze broeder drong sterk aan op een publicatie van zijn gedachten, waarvoor hij de verantwoordelijkheid wil aanvaarden. Ik ga daar op in. Eerst om de ernst, die dit ingezonden schrijven aan de dag legt. Voorts ook omdat ik vrees, dat dit niet-begrijpen meer onder ons kan voorkomen. Tenslotte ook omdat ik een mogelijkheid zie, de winst van het genoemde boek beter te effectueren.

Onze lezer gaf zijn naam en adres op, zelfs zijn geboortedatum. Dat ik die gegevens weglaat is om hem te sparen vanwege zijn leeftijd. De brief blijft er dezelfde om. Hij schreef als volgt:

betreft: (de) aanbeveling in ons blad
van het dagboek „Het verstoorde leven”
door Etty Hillesum

Waarde Medestrijders,

Ook via het blad Opbouw (wil ik opkomen) voor de eer van Gods naam. (Want) de ondergetekende (heeft zich) niet alleen als lezer-abonnné verantwoordelijk gevoeld — maar ook tegenover onze Opdrachtgever.

(Daarom) deze moeilijke, doch zeer gewichtige vraag. Een vraag, welke ik allereerst onder biddend, ja smekend opzien (aan) onze God en Vader in onze Heer Jezus Christus (heb voorgelegd). (De vraag) om mij zo door zijn Geest te leiden, (dat ik) deze vragen (meen) te mogen en te moeten stellen. Men maakt (immers) zo gemakkelijk brokken — doch onder Zijn leiding niet. (En) nu wordt het een moeten.

Nu is het mijn bedoeling niet, het boek te weerleggen. Dat doet het zichzelf wel: (zich) als antichristelijk aan(dienend). (Immers een) duivelskunstenaar, gescheiden, (met een) bijzit in Londen. De mede-hoofdpersoon (is) een geestelijk verleider: S.

Dus de ondergetekende naar de boekwinkel. (En) het boek gekocht.

Eerst zie je jezelf in vele dingen (terug), als nog onwedergeboren. En (je) denkt, gedachtig aan boeken als „Te mogen leven” en andere: ook Etty en S. komen wel waar zij komen moeten.

Maar niets van dit alles. Zij leven in ontucht voort, tot het bittere einde. In Westerbork: geen woord over het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Of (over de) enige troost in leven en sterven. Of (over het) zien op Hem, (Die) de weg, de waarheid en het leven (is), ook door de vernietiging heen. Doch bij het naderen van de dood — is (dan) de verlossing door Jezus' bloed (nog) mogelijk? ...

Ik heb na lezing, onder veel afkeurende woorden en (ziende) het gevaar van hersenspoeling door (mensen als) S. en trawanten, het boek vernietigd. (En zo) voor God en mijn geweten weer vrede (gekregen), die alle verstand te boven gaat.

Welk een teer punt voor het vlees, om hier (zo) over te schrijven. Maar (nog) gevaarlijker is het, hier de waarschuwend hand niet op te steken. Wij zijn toch allen aan Gode verantwoording schuldig (?) Maar met zulk een geschrijf wekt men de indruk, dat men het alleen weet en dat heeft al zo veel stuk gemaakt.

Hopend en biddend dat het hier niet zo zal zijn, vraag ik u of u dit (schrijven) als ingezonden wilt plaatsen. (Met mijn) volle verantwoordelijkheid voor de inzending.

En uw antwoord tegemoetziende, met broedergroeten,

uw N.N.

Artikelen in ons blad zijn geen preken en Opbouw is niet met de Bijbel gelijk te stellen. Dat moeten redacteurs zich wel realiseren, ook al hebben ze onze hemelse Vader op het oog wanneer ze de pen in de inkt doen. En dat mogen ook onze lezers zich realiseren, die niet gelijkgeschalkeld maar aan het denken worden gezet. Op dit punt is de ernst van onze redacteurs, die gedecoreerd kan worden door een grapje of een speelse vondst, niet minder dan van de briefschrijver. En de vraag om de leiding van de Geest is geen toverformule: garandeert nog niet dat er geen brokken gemaakt kunnen worden. Dit moet me vooraf van het hart.

Onze briefschrijver weerlegt het boek niet, naar hij zegt. Maar hij veroordeelt het wel, als antichristelijk. En zegt dan, dat het boek zichzelf veroordeelt. Bewijs: er komt een duivelskunstenaar in voor, die gescheiden is en een bijzit in Londen zou hebben. Punt. Nu heet hij een geestelijk verleider. En zijn naam, door Etty en mij verzwegen, zou bijna gepubliceerd worden.

Ik heb daar bezwaren tegen. Ik ben die duivelskunstenaar in het gewraakte boek bepaald niet tegengekomen. De psycholoog S., leerling van Jung, practiseerde de chirologie of handlijnkunde. Of onze briefschrijver nu aan een kermistent of dergelijke bedrog heeft gedacht, weet ik niet; wel dat de handlijnkunde een tak van wetenschap is, die niets met de duivel maar alles met aangeboren handlijnen te maken heeft; vergelijkbaar met handschriftkunde, iriscopie e.d.

Dat S. gescheiden was, maakt hem dat meteen slecht? Acht de briefschrij-

TROOST, TROOST MIJN VOLK !

Bij Jesaja 40 : 1-4 (vgl. Matth. 3 : 1-3)

1. „Troost, troost mijn volk!” zo spreekt de HEER,
„Ik keer tot mijn geliefde weer!”
De schone stad Jeruzalem
verneemt een liefelijke stem:
2. „Voor u, die kwijnde in de nacht,
is nu de lijdenstijd volbracht.
Uw boetetijd is nu vervuld —
Ik maak een einde aan uw schuld.”
3. Een stem roept in de wildernis
dat onze Vorst in aantocht is:
„Hij komt! Breng nu in goede staat
de weg waarlangs uw Koning gaat!”
4. „Hij komt! Maak nu de paden recht,
en elke heuvel moet geslecht
en ieder dal moet opgehoogd,
daar Hij het onrecht niet gedooft.”
5. In Hem, die ons Gods recht onthult,
door lijden heen Gods wet vervult,
in Hem keert Jahweh tot ons weer!
„Troost, troost mijn volk!” zo spreekt de HEER.
6. In Hem, die ons de weg bereidt,
de weg die tot de Vader leidt,
in Hem schenkt God vergiffenis,
daar Hij de weg ten leven is.
7. Hij vaart omhoog, maar op zijn bruid
stort Hij zijn Geest, de Trooster, uit.
Hij keert tot zijn geliefde weer!
„Troost, troost mijn volk!” spreekt onze Heer.

Joop Klein

Melodie: Liedboek 128: „Kom tot ons, scheur de heemlen, Heer”

ver elke gescheiden man een antichristelijk mens? Kon S. ook op goede gronden gescheiden zijn? Heeft de briefschrijver opgemerkt, dat S. goede contacten met zijn dochter onderhield?

En wat moet die bijzit nu? De verloofde in Londen, door de oorlog wreed van S. gescheiden, heeft in hte hele boek geen woord kwaad gedaan. Waarom haar dan als bijzit gescholden? Ik heb daar bezwaar tegen.

En dan. Waarom mensen, die door wrede menselijke dwaling de dood zijn ingejaagd, achteraf te schelden? Mensen, die zich niet meer kunnen verdedigen? Mensen, die naar menselijke wetten de dood zeker niet hadden verdiend? Mensen, die zich vol liefde gaven ten nutte van hun medemens, omdat zij zich door Gods liefde gedragen en geroepen voelden? Ik heb ook daar bezwaren tegen, zeer ernstige. Zo iets moest onder ons niet voorkomen.

—o—

Want waarom worden wij christenen genoemd? Toch omdat we Christus, onze Heiland, willen navolgen in zijn liefde tot zijn Vader en zijn liefde tot de dwalende medemens? Christus kwam niet voor wedergeborenen — maar voor zondaren, om ze te bekeren.

Nu dan. Waarschuwende handen zijn best op zijn tijd. Maar een boek, dat sprankelt van Gods overwinnende Geest, als antichristelijk te verbranden; alleen omdat er zonden, menselijke zonden, in worden begaan; zonden,

die door de zondares eerlijk worden gezien en waarvan ze een afkeer heeft gekregen . . .

Laten wij elkander liefhebben, zei Johannes. Wie liefheeft is uit God geboren en kent God. Als wij elkaar liefhebben blijft God in ons.

Hoe zien we dat? *Aan de werking van zijn Geest*, zegt Johannes: liefde, zoals Etty, die totterdood God en de mensen liefhad; blijdschap, in onze hemelse Vader, die alle dingen zeer schoon heeft gemaakt en herstellen wil; vrede: verzoend-zijn met God en vredebrengend voor lotgenoten; geduld, door gewillig je lijden te aanvaarden; vriendelijkheid: door zelfs in je beulen Gods evenbeeld te zien; goedheid, als Etty, die de haat overwon je beulen Gods evenbeeld te zien; goedheid, als Etty, die de haat overwon onderdook maar het lot van de armste Joden wenste mee te dragen; zachtmoedigheid, een vrucht die Etty zowel als haar leermeester in ongekende mate vertoonde, tot beschaming van alle rechtvaardigen die geen bekering nodig hebben; en zelfbeheersing, waarin Etty al weer een kostelijk voorbeeld gaf.

Ik heb dankbaar over het boek van Etty Hillesum geschreven. Niet alleen dankbaar dat een jonge vrouw haar leven-uit-de Geest ons zo duidelijk maakte, maar vooral met dank aan onze God, die wonderen doet. Op die dankbaarheid kom ik niet terug, al zou een complete herdruk van haar boek verbrand worden.

Liever wilde ik, dat wij allen het werk van Gods Geest verstonden: die zondige mensen tot zijn diens roept en bekwaamt en verandert en wederbaart en „hersenspoelt” en zelfs het hart vernieuwt. En die zo ons verstoorte leven vernieuwt en klaarmaakt voor het eeuwige leven.

K. I. de Jonge, Chr. Geref. pred. / Almere

De golfbeweging van het diakonaat

(2)

4. De Reformatie: ook van het diakonaat

a. algemeen:

De aardverschuiving, die de Reformatie teweeg bracht, had natuurlijk ook z'n echo in het diakonaat. Dat kan niet anders, als de vrijwillige armoede niet meer als een verdienste gezien wordt; als het evangelie van de genade de „werkgerechtigheid” als een dwaasheid laat zien.

Dienst aan de naaste wordt niet meer als een verdienste, maar als een vrucht van het geloof gezien. De dankbaarheid voor de verlossing wordt het geestelijk kanaal voor het diakonaat. Er moest op diakonaal terrein natuurlijk ook heel wat hervormd worden. De mis en het offerwezen vormden het financiële fundament voor deze dienst van de kerk.

De Reformatie zag de ontsparing van de kerk van de Middeleeuwen óók in het diakonaat en heeft de sociale functie van het diakenambt weer in ere hersteld. Er werd weer vanuit de kerk gezorgd voor de armen en de zieken. Misschien moet je zeggen, dat de plaats van de diaken in de eredienst wat werd verwaarloosd. Maar het diakonaat werd gezien en hervormd vanuit het evangelie van de rechtvaardiging van de goddeloze.

b. Luther:

Luther kun je niet dé grote Reformator van het diakonaat noemen. Toch heeft ook hij vastgesteld, dat het een taak van de gemeente is om voor de behoeftigen te zorgen. Daarom zei Luther, moeten er weer diakenen komen, die goederen uitdelen en de arme mensen verzorgen,

die ook toezien wie er gebrek lijdt. De christenmens is bevrijd om niet voor zichzelf maar door geloof in Christus in liefde voor de naaste te leven (Leudesdor S. 125).

Op deze basis kan er natuurlijk een geweldig diakonaat tot bloei komen.

Tóch is het diakonaat in Duitsland geen puur kerkelijk werk geworden en is zo ook het diakenambt niet voldoende uit de verf gekomen. De burgerij, de overheid bleef de liefdadigheid verzorgen. En de Lutherse kerken hebben erin berust, dat deze burgerlijke instanties deze kerkelijke taak op zich genomen hadden.

c. Bucer

Het konsekwent doortrekken van de lijnen van de Reformatie in het diakonaat kun je bij het gereformeerde deel van de Reformatie zien.

Een sterk voorbeeld daarvan is Bucer, die ook hierin veel invloed op Calvijn heeft uitgeoefend (Davidse, p. 14). Hij heeft geijverd voor een werkelijk kerkelijke diakonie en echte kerkelijke diakenen. Hij stelde in Straatsburg weer het diakenambt in.

Bucer heeft uitvoerig over het diakonaat geschreven, ook later in Engeland. Zijn diakonale opvattingen komen voort uit zijn visie op de gemeente als lichaam van Christus. Bij hem tref je dan ook gedachten aan over wat we nu „gemeente-diakonaat” noemen. Want „de lichamelijke verzorging maakt een wezenlijk bestanddeel uit van wederkerige broederlijke hulp in de gemeente. Ieder lidmaat heeft daarin zijn roeping.” (Van 't Spijker, p. 256).

De diakenen moeten zorgen voor de behoeftigen in de gemeente, maar ook daarbuiten. Ze moeten zo hulp verlenen, dat de lijdende mens weer zijn eigen bestaan kan opbouwen, waarin hij God kan dienen en zelf ook kerk en samenleving kan dienen (Davidse, p. 14).

Bucer besteedde zelfs aandacht aan arbeidsbemiddeling (Davidse, p. 14).

Voor Bucer waren de ambten principieel één en gelijk, al is er daarbij wel een „graduele verscheidenheid” (Van 't Spijker, p. 404).

Zo kan hij de diakenen wel de presbyters van de derde orde noemen. De diakenen helpen nl. de opzieners inzake de tucht. Toch blijft het diakenambt zelfstandig.

Bucer plaatst de diakenen ook bij de avond-

maalstafel. Dit betekent — zegt Van 't Spijker (p. 410) — meer dan „om aan de diaken het nodige gezag te geven. Met lege handen mag niemand voor God verschijnen. Het diakonaat transfigureert bij het Avondmaal alles. De nood wordt daar nood van Christus. En de barmhartigheid wordt daar als barmhartigheid van Christus over het volle leven kenbaar.”

d. Calvijn:

Er hoeft niet meer gezegd te worden, dat Calvijn ook het diakenambt kende, zo bekend is Calvijns instelling van de vier ambten.

Ook hij ijverde voor de verankering van het diakonaat in de gemeente. Na veel strijd is het hem gelukt van de stedelijke armenzorg een kerkelijke diakonie te maken (Krimm S. 235). In elke plaatselijke gemeente moeten de ambten aanwezig zijn als zichtbare manifestatie van het lichaam van Christus. Hand. 6 was voor Calvijn de reden om te komen tot herstel van het diakonaat.

Want hoewel „het woord diakonia een ruimer betekenis heeft, noemt de Schrift toch in het bijzonder hen diakenen, die de kerk gesteld heeft over het uitdelen der aalmoezen en het zorgdragen voor de armen, en die ze als het ware tot beheerders van de openbare armenkas heeft aangesteld; wier oorsprong en ambt door Lucas in Handelingen (hoofdst. 6) beschreven wordt”. (Inst. IV, hoofdstuk II 9).

Bij Calvijn kun je al een specialisatie binnen het diakenambt tegen komen. Hij voert dat terug op Rom. 12, 8: „Wie uitdeelt, doe het in eenvoudigheid; die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid.”

Paulus duidt, zo zegt Calvijn, „met het eerste lid de diakenen aan, die de aalmoezen behereden, en met het andere hen, die zich gewijd hadden aan het verzorgen der armen en zieken.” (Inst. idem).

De eersten noemt Calvijn „procureurs” voor de armenverzorging; de anderen „hospitaliers”, die in de tehuizen werken. Want ook dit laatste ziet Calvijn als een kerkelijke, diakonale taak. Zo zette Calvijn de diaken „op de grens van kerk en samenleving”, zegt Van Dongen (Diakonia/Charitas p. 51).

De diakenen hebben bij Calvijn geen plaats in de kerkeraad. Het diakenambt komt bij hem

wel na de andere ambten, zonder er aan ondergeschikt te zijn (Krimm S. 236).

e. Frankrijk:

Dit land verdient een aparte vermelding, omdat het een belangrijke rol heeft gespeeld in de strijd om de plaats van de diaken in de kerkeraad.

Het mag bekend zijn, dat Calvijn grote invloed heeft gehad bij de opstelling van de Franse Geleofsbelijdenis. Maar het valt dan op, dat daarin de diakenen wel een plaats ontvangen in de kerkeraad.

De synode van Parijs (1559) stond de diakenen zelfs toe om aan huis catechese te geven.

De diakenen beheren de diakonale fondsen, maar staan hiervoor onder toezicht van de kerkeraad.

In de Franse kerk is de samenwerking tussen de ambten krachtig bevorderd. Als het maar even mogelijk was, ontmoette de predikant de diakenen, vooral als het ging om financiële verslagen. De diakenen werden ook afgevaardigd vanuit de kerkeraad naar de Synode.

Nog een ander voorbeeld van deze voorbeeldige samenwerking: om verdachtmakingen te voorkomen moesten de ouderlingen de gaven aan de armen geven, maar de diakenen bezochten deze armen wekelijks om te vragen of de gaven ontvangen waren en om met hen over de nood te praten (De Jong p. 62 v.).

f. Johannes á Lasco:

Voor in zijn Londense tijd is hij voor het diakonaat van groot belang geweest. In deze vluchtelingengemeente is het beter dan elders gelukt om werkelijk iets van „gemeente-diakonaat” op te zetten (Beyreuther S. 28). A. Lasco stelde, dat het diakonaat noodzakelijk is voor de kerk, zodat Jezus Christus in de levens van de behoeftigen niet wordt veracht. De diakenen moeten de gaven inzamelen en uitdelen. Ze moeten de predikanten en ouderlingen op de hoogte brengen van de nood, die zij gezien hadden; zodat dezen op hun beurt de gemeente tot groter offervaardigheid konden opwekken (De Jong p. 65). De diakenen mogen in hun diakonale werk ook naar het geloof vragen en zelfs vermanen tot een goede, christelijke levenswandel. Aan de verkiezing van diakenen gaf A. Lasco veel aandacht. Dit moet bevorderd hebben, dat het diakonaat een goede wortel in de gemeente had.

Tóch valt desondanks op, dat bij A. Lasco de diakenen geen deel uitmaken van de kerkeraad. En dit is dan de andere lijn van de Reformatie; dus meer de lijn van Calvijn in Genève, die zich hier doorzet.

De vier predikanten en de ouderlingen vergaderen elke week; dat werd kerkeraad genoemd. Om de zes weken komen de diakenen erbij zitten, maar dan heet het geen kerkeraad (De Jong p. 66 v.). De diakenen moeten daar verslag doen van hun activiteiten. Ze hebben aandeel in de leiding van de gemeente, ook al is dat beperkt, de kerkelijke tucht.

Er is hier sprake van een zekere onderschikking van het diaken-ambt. Wat echter — zo lijkt het althans — geen nadelige invloed heeft gehad op het diakonaat van de gemeente.

5. De reformatie van het diakonaat in Nederland

Naar het voorbeeld van met name A. Lasco heeft men ook in Nederland geprobeerd een kerkelijke diakonie op te zetten. De instelling van het diaken-ambt was spoedig na de vestiging van de Hervorming een feit. Ondanks de vervolgingen

en de barre tijden bloeide het diakonaat.

Ook in Nederland was in de Middeleeuwen de burgerij de uitvoerder geworden van de armenzorg. Er moest dan ook een langdurig gevecht geleverd worden om de kerkelijke diakonie vrij te maken van de invloed van de burgerlijke autoriteiten. En dat is niet overal gelukt.

Als het gaat om de verhouding diaken-ambt en pastoraal-ambt zijn er twee sporen aan te wijzen. Enerzijds wijst de Ned. Gel. Bel. in art. 30 overduidelijk op de gelijkheid van de ambten. De opzieners en diakenen vormen samen met de herders de kerkeraad.

Anderzijds zijn de diakenen in de Kerkorde van de Nationale Synode van Dordrecht niet opgenomen in de kerkeraad.

De oorzaak ligt in de ontwikkelingen in die jaren.

Op de eerste vergadering van de leiders van de kerken in Nederland, het Konvent van Wezel in 1568, was waarschijnlijk de invloed van Londen het sterkst. Het Konvent sprak dan ook uit, dat de diakenen niet tot de kerkeraad behoren. Maar op de eerste Synode van de Ned. Kerken te Emden — 1571 — zitten de diakenen er ineens wel in. Er werd op deze Synode zelfs bepaald, dat op elke classicale vergadering aan de plaatselijke afgevaardigden gevraagd moest worden hoe de armen door de diakenen verzorgd werden.

Het lijkt wel een „knipperbol” in deze jaren. Want op de volgende Synode, die van Dordrecht 1574, zitten de diakenen er weer niet in. Ze kunnen wel door de kerkeraad opgeroepen worden. Er wordt ook bepaald, dat diakenen gevraagd mag worden — door de predikanten! — om de zieken te bezoeken en hen te verzorgen met het Woord van de Schrift!

Deze lijn heeft het gewonnen. Dat is merkbaar in de oude bevestigingsformulieren. En zo is er ook lang een tegenspraak blijven bestaan tussen de Kerkorde en de Ned. Gel. Bel. De oorzaak van dit groeiende verzet tegen diakenen in de kerkeraad ligt waarschijnlijk in de afhankelijkheid van de diakonie van de burgerlijke overheid, die er ondanks reformatie-pogingen bleef bestaan. Men wilde waarschijnlijk de invloed van de overheid niet tot in de kerkeraad laten doordringen. Want duidelijk is wel dit: het verzet kwam niet voort uit principiële bezwaren; in dezelfde Kerkorde erkende men de gelijkheid van de ambten!

6. De laatste golfbewegingen

a. de 17e en de 18e eeuw: neerwaarts

Het bleef helaas niet op dit hoge nivo. Er kwam weer een golfbeweging naar beneden. Het pastorale ambt en m.n. dat van de predikant werd sterker. Het diakonaat is in deze tijd weinig doordacht. Er werd meer geredeneerd vanuit de situatie dan vanuit de opdracht.

Ondanks de goede individuele voorbeelden mag een woord van prof. Waterink genoemd worden (p. 1395 v.): „Het is één van de ernstigste fouten van de kerk in de zeventiende en achttiende eeuw en van de Christenheid in die tijd geweest, dat men Christus' inzet, doordien Hij aan de Kerk het diaken-ambt schonk, niet heeft verstaan.”

b. de 19e en de 20e eeuw: opwaarts en...

Evenals in Duitsland is ook in Nederland in de 19e eeuw een opbloei van het diakonaat te zien. Al moet gezegd, dat dit aanvankelijk niet een echt kerkelijke zaak was.

Je kunt spreken van een zgn. „Vrij Diakonaat”;

b.v. in Het Reveil. Kerkleden, die maatschappelijk sterk bewogen waren, namen de initiatieven. Te noemen is O. G. Heldring, die als pionier allerlei inrichtingenwerk begon. Ook Hendrik Pierson, zijn opvolger, mag genoemd worden.

De Afscheiding en de Doleantie hebben ook grote betekenis gehad voor het diakonaat. En hier moet dan weer de grote invloed van Dr. Willem van den Berg genoemd worden. Hij kwam op de 1e Synode van de Dolerende Kerken in 1887 met een uitvoerig en fundamenteel voorstel tot Reformatie van het Diakonaat. Als gevolg daarvan werden jaarlijks de Diaconale Conferenties belegd, die van grote betekenis zijn geweest voor het diaken-ambt. Ook de naam van prof. Lucas Lindeboom moet hier genoemd worden. Er is vooral veel aandacht besteed aan „de christelijke instellingen voor barmhartigheid”, zoals die toen genoemd werden; en daarnaast ook aan de zorg voor de armen.

In onze eeuw is er veel financiële ondersteuning geweest in de crisis-jaren aan de armen.

Toch zijn we dan direct bij misschien wel één van de oorzaken van de golfbeweging van het diakonaat sinds de 60-er jaren. Sinds de Armenwet van 1912 en de Alg. Bijstandswet van 1965 is de financiële verzorging van de armen door de overheid overgenomen; óók nam de staat via subsidiëring allerlei vormen van maatschappelijk werk en welzijnswerk op zich. Voeg daaraan toe de algemene mening in de kerken, dat de financiële verzorging dé taak van het diakonaat was en de cirkel is rond. Dit leverde noodzakelijk een neerwaartse golfbeweging op. Opmerkingen als „Maar er is toch geen financiële nood meer” kwamen voort uit deze verkeerde-eenzijdige visie op het diakonaat. Maar ze veroorzaakten wel een bedreiging van het diakonaat zowel bij de gemeente als bij de ambtsdragers.

Toch zult u van mij niet horen, dat dit een noodzakelijk neerwaartse golfbeweging is. Daarvoor wil ik tot slot — uit het voorgaande — een paar konklusies trekken.

7. Enkele konklusies

Om tot vernieuwing van het diakonaat te komen is het goed om de pastorale kant van het diaken-ambt opnieuw te doordenken en in praktijk te brengen, zoals dat in het begin van de kerkgeschiedenis en in het begin van de Reformatie gedaan is.

Daarnaast is het herstellen van de diaken in zijn functie in de eredienst van groot belang voor diaken en gemeente. Met name bij de viering van het Avondmaal. Zodat weer zichtbaar en hoorbaar wordt, dat het diakonaat wortelt in het hart van het kerkzijn: in prediking, avondmaal, gebeden en inzameling.

Van de Reformatie valt inzake het diakonaat te leren, dat het diaken-ambt en het diakonaat alles te maken heeft met de kernwoorden van het evangelie: genade, redding en verzoening. En dat daarom het diakonaat geen hobby van enkelen is, maar een taak voor allen.

Ook is van de Reformatie te leren, dat die diaken weer terug geplaatst moet worden op de „rand van kerk en samenleving”. In een nieuw-doordachte verhouding van kerk en samenleving; in een dienst naar buiten, die laat zien wat Gods heil voor de wereld betekent. Ook over de landsgrenzen heen.

Zoals de bisschop ten onrechte in de eerste eeu-

wen bij zijn pastorale taak de diakonale aan zich getrokken heeft, zo moet ook nu het pastoraat pastoraat blijven ondanks de diakonale raakvlakken.

Er is veel te verwachten van het diakonaal huisbezoek aan alle leden om zo al toerustend samen te komen tot vernieuwing van het diakonaat.

Een diakonaat, dat zich door de kern van het evangelie in beweging laat brengen, kan onmogelijk een golfbeweging naar beneden opleveren; dat kan alleen uitmonden in dienst aan het in beweging zijnde rijk van God.

Belangrijkste geraadpleegde literatuur:

1. Erich Beyreuther, *Geschichte der Diakonie und Inneren Mission in der Neuzeit*. In de serie: Lehrbücher für die Diakonische Arbeit, Band I. Berlin 1962.
2. René Leudesdorf, „Diakonie”; art. in: Gert Otto, Hrsg., *Praktisch Theologische Handbuch*. Stuttgart enz. 1975; S. 121-151.
3. Peter Y. de Jong, *The ministry of mercy today*. Grand Rapids 1961.

4. Paul Philippi, *Das sogenannte Diakonenamt*. 1968.
5. J. C. v. Dongen, *Diakonia/Charitas*. Kampen 1978.
6. Karl Rahner/Herbert Vorgrimler, Hrsg., *Diakonia in Christo*. Freiburg enz. 1962.
7. K. Dijk, *De eenheid der ambten*. Utrecht 1949.
8. J. Hovius, *Behooren de diakonen tot den kerkeraad?* Sneek 1951.
9. J. C. van Dongen, „Het Diaconaat in de Kerkorde”. art. in: *Kerkdienst*, Tijdschrift voor de kerkelijke praktijk, 16e jrg. nr. 4/5 1951 p. 130-136.
10. D. Nauta, „Confessie en Kerkorde over de plaats der diakonen in den kerkeraad”. Art. in: *Gereformeerd Theologisch Tijdschrift*, 52e jrg. p. 1-10.
11. H. Bouwman, *Het ambt der diakonen*. Kampen 1907.
12. J. van Lonkhuijzen, „De geschiedenis van het Diaconaat”. Art. in: P. Biesterveld, e.a., *Het Diaconaat*. Hilversum 1907 (p. 1-220).
13. W. van 't Spijker, *De ambten bij Martin Bucer*. Kampen 1970.
14. J. Davidse, „Maatschappijgericht diakonaat; iets uit de historie van een idee van Calvijn.” Art. in: *Het Diaconaat*, 74e jrg. nr. 10, okt. 1977, p. 13-20.
15. J. Waterink, e.a. red., *Cultuurgeschiedenis van het christendom*. Deel I en II. Amsterdam/Brussel 1957.

voor de HERE. Het mag dan geen heldendaad zijn, het is wel een sterk staaltje. Gideon weet ook wel dat hij risico's loopt. Het komt allemaal uit en het wordt al gauw duidelijk dat Gideon het baälsaltaar heeft afgebroken. Dat betekent meteen dat duidelijk wordt dat Gideon duidelijk positie kiest tegen zijn vader Joas. Het is de moeite waard de geschiedenis verder te volgen. De inwoners van Ofra zijn nogal boos en willen Gideon doden. Ze vragen Joas om zijn zoon naar buiten te sturen. Maar Joas weigert. Hij handelt anders dan veel vaders zouden doen. Hij gaat niet op z'n strepen staan, maar plaatst zich naast zijn zoon en hij zegt tot de mensen: 'Wilt gij voor Baäl strijden? Of wilt gij hem helpen? Wie voor hem strijdt, zal nog deze morgen ter dood gebracht worden. Indien hij een god is, laat hij voor zichzelf strijden, nu iemand zijn altaar neergehaald heeft' (vs. 31). Het antwoord van Joas heeft iets weg van de ironische opmerkingen van Elia, jaren later op de Karmel. Laat Baäl maar voor zichzelf zorgen als hij dat kan.

Gideon's geschiedenis komt het heil naderbij. We zien in dit verhaal gebeuren waarover later de engel het zou hebben tegen Zacharias: 'hij zal ... de harten der vaders ... keren tot de kinderen' (Lukas 1 : 17). Er is een grote tegenstelling tussen Joas en Gideon. Deze tegenstelling heeft niet alleen betrekking op het verschil in generaties, maar vooral ook op wijze van het dienen van God. De zoon laat de vader zien dat een halve godsdienst geen godsdienst is, voor God geen enkele zin heeft. En Joas luistert naar Gideon, keert zijn hart naar dat van zijn zoon. Vaders moeten wellicht vaker luisteren naar hun zoons; moeders kunnen wat leren van hun dochters. Kinderen hebben niet altijd gelijk, ouders ook niet. Van Joas wordt gezegd (Richt. 6 : 11) dat hij een Abiezriet was. Van dit geslacht weten we niet veel, alleen dat deze naam betekent 'mijn vader is helper'. In zijn handelen tegenover Gideon deed Joas zijn naam eer aan. Laten alle vaders onder ons helpers zijn, zoals God de Vader een helper is voor Zijn kinderen.

gelovige, hij was ook niet iemand die God niet als verbondsgod erkende, maar zijn godsdienstige praktijk had iets weg van het 'van twee walletjes eten'. Hij had een altaar van baäl in Ofra, de plaats waar hij woonde. Die baälsdienst was niet vreemd in Israël. In het begin van hoofdstuk 6 wordt verteld van een profeet die keihard tegen het volk zegt dat de godin van de amorieten niet mogen worden gediend en dat het volk naar Gods stem niet heeft geluisterd. Dit geldt ook van de vader van Gideon, van Joas. Hij heeft niet geluisterd en op het moment van het verhaal uit Richteren 6 luistert hij nog niet. Hij heeft een baälsaltaar waarop hij offert aan de God van het verbond. Het is tegen deze merkwaardige vermenging dat Gideon grote bezwaren heeft en waarmee hij op Gods bevel radikaal afreken. Gideon is geen held, hij is bang om gezien te worden en doet zijn werk in het donker. Hij breekt het altaar van zijn vader af en bouwt ervoor in de plaats een altaar

terloops.....

P. C. van Wijk / Zaltbommel

Gideon

In Richteren 6 wordt een merkwaardig verhaal verteld. Daar is een zoon, Gideon, die radikaal afreken met de eigenwillige godsdienst van zijn vader. Gideon's vader was beslist geen on-

boekbespreking

Bo Giertz — *Met eigen ogen*. De geschiedenis van Jezus en zijn leerlingen. (Kok, Kampen, prijs f 27,50)

Bestaan er nog echte vertellers? Gelukkig wel. De Zweedse theoloog Bo Giertz is er één van. Hij schreef, ja, hoe moet je dit boek eigenlijk typen? Het is geen „leven van Jezus”, geen „jeugdbijbel” en ook geen „bijbelse roman”. Misschien kunnen we deze uitgave het beste aanduiden als „een bundel navertellingen van ge-

deelten uit de Evangeliën”. Maar wat klinkt dat schraal voor deze verzameling schitterende vertellingen.

De auteur gaat op trefzekere manier met de taal om, schrijft fijnzinnig en poëtisch zonder in gewilde mooischrijverij te vervallen en verhaalt en geeft zo weer dat je de dingen haast ziet gebeuren. Al lezende krijg je bijna het gevoel letterlijk hoorder te zijn van Jezus' woorden en getuige van zijn daden. Wat heeft deze schrijver een scherp oog voor het eigene van het Joodse land, voor gebruiken en gewoonten in Jezus' dagen, hoe treffend zet hij figuren neer en vooral: wat heeft hij een diepe eerbied voor de Schrift.

Voor wie is dit boek? Eigenlijk is het voor iedere bijbellezende verrijkend, omdat het allerlei momenten uit de Evangeliën zo prachtig laat „oplichten”. Zeker is het een waardevolle bundel voor ieder die zich, hoe dan ook, bezighoudt met de overdracht van „bijbelse stof”. Het

leent zich ook uitstekend als cadeau aan hen die we zo graag met het Evangelie zouden willen bereiken. Tenslotte een citaatje om u een indruk te geven uit het verhaal: Anderen heeft hij gered. — Het werd steeds donkerder rond zijn kruis. Hij zweefde in een brandende, donkerrode wolk van pijn, werd naar beneden getrokken door loden gewichten en tegelijk omhooggehouden, doorboord met gloeiende ijzers. In de rode schemer zag hij twee ge-

stalten bij hte kruis van die andere. Ze hoonden niet. Ze zonken weg in het duister van de onmacht, en toen het zwart weer rood werd stonden ze er nog. De gekruisigde keek hen aan, en de vrouw keek hem aan met ogen, die een wereld van lijden en tederheid bevatten. Toen ging er kracht uit van de man aan het kruis. Hij zei maar een paar woorden. Maar hte waren woorden met zeldzaam veel macht en gezag, schepende en vernieuwende woorden,

Zoekt U een levenspartner?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

MOLENBELTERWEG 28 — 7451 JB HOLTEN

TEL. 05483 - 3277 - b.g.g. 05498 - 59160

die bergen van verdriet en droefenis verzetten. Toen ze uitgesproken waren was de vrouw, die naar hij begreep de moeder van de gekruisigde was, in veilige handen. —

C. Baardewijk, Wezep

ROTTERDAM — Uit de Kerkbode van Rotterdam-Overschie nemen we het volgende over: — Kort geleden is na langdurige briefwisseling op landelijk niveau een zogenaamde

„ecclesiastical fellowship” (een soort correspondentie) tot stand gekomen tussen onze kerken en de Christian Reformed Churches van Noord Amerika (Ver. Staten en Canada). Zo'n relatie bestaat uit het aanvaarden van elkaars attestaties en het onder bepaalde voorwaarden voorgaan van predikanten in elkaars diensten. Het is gewoonte dat bij de opening van zo'n relatie afgevaardigden over en weer elkaars synode (bij ons Landelijke Vergadering) bezoeken en toespreken. Voor onze kerken werden naar de komende Synode van Grand Rapids afgevaardigd ds v. d. Kwast en ondergetekende. De kerkeraad heeft, zoals dat heet, zijn welwillende medewerking verleend, zodat ik van 8-22 juni in de Verenigde Staten kan zijn. Ik ben daar erg blij mee. De kans om de Chr. Ref. Churches gedurende zo'n Synode (waarbij je als gast ingedeeld wordt in één van de

studiecommissies) eens van binnen te bekijken lokt me erg aan.

J. Hordijk

STUDENTENCORPS PFSAR

Op donderdag 6 mei j.l. werd de nieuwe senaat van het studenten-corps 'Per Fidem Studiumque Ad Rostra' van de Theologische Hogeschool van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland geïnstalleerd. Deze senaat is als volgt samengesteld:

F. R. Bruintjes, praeses;
G. J. Zwarts, abactis;
D. J. Steensma, quaestor;
J. G. Schenau, assessor I;
M. Groen, assessor II.

Het abactiaat zal het komende corpsjaar gevestigd zijn aan de Emmalaan 7, 7316 EB Apeldoorn.

Evenals voorgaande jaren organiseert de Ned. Geref. Kerk te Eindhoven

zomerkampen

Het eerste kamp is voor kinderen van 12-15 jaar (31 juli t/m 7 augustus) en het tweede kamp voor kinderen van 15-18 jaar (7-14 augustus).

Na dagelijkse bijbelstudie wordt er veel tijd besteedt aan sport, spel en muziek.

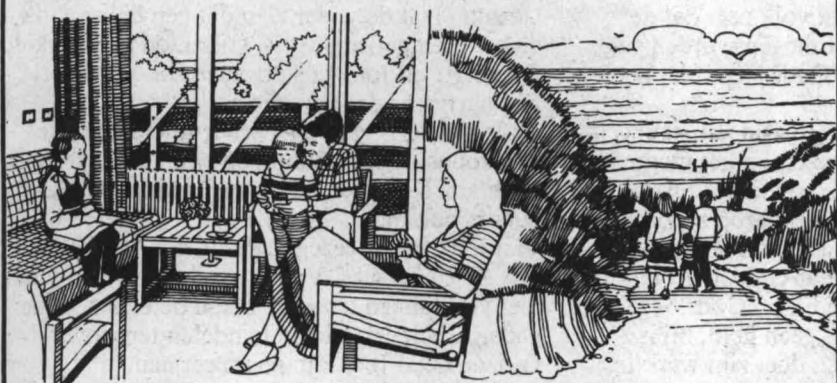
De kampprijs bedraagt f 120,— per week.

Voor opgave en inlichtingen kunt u terecht bij:

G. van Gurp, Meidoorngaard 1,
1283 EK Bostel, tel. 04116-74452;

J. van der Heyden, Schoutstraat 7,
5665 EX Geldrop, tel. 040-853648.

Weekend weg om bij te tanken...

Er is een evangelisch "tankstation", waar men geestelijk én lichamelijk weer op adem kan komen in een positieve sfeer. Gloednieuwe appartementen in één der mooiste delen van het land. (Haamstede, Zeeland). Dicht bij bos, zee en duin.

Uniek natuurgebied.
Vraag de folder.

De Burght Hogeweg 55,
Postbus 42,
4328 ZG Burgh-Haamstede,
Tel. (01115) 3030

Evangelisch ontmoetingscentrum **De Burght**

HELP AZIË STEUN DE BMZG!

De Bijbelse en Medische Zendingsgemeenschap werkt al sinds 1852 in Azië. Vooral in de grote steden en noodlijdende gebieden van Bangladesh, India, Nepal en Pakistan.

Help ons helpen.

BMZG

Giro 1942305.

Helpen en verkondigen

Meer dan 300 medewerk(st)ers zien dit als hun opdracht. Het geven van hulp waar dit broodnodig is en ingaan op de diepste behoeften van de mensen. Met recht: werken op het zendingsveld.

Jouw beroep en zending?

Er zijn nog ruim honderd mensen nodig, in de medische, technische, administratieve en landbouwkundige sektor. En ook op het gebied van onderwijs, lektuur- en evangelisatiewerk. Schrijf de BMZG.

- ☐ Ik wil graag op de hoogte blijven van het werk van de BMZG door middel van het periodieke Nieuwsblad (gratis).
- ☐ Stuur mij informatie over de mogelijkheid om zelf naar het zendingsveld te gaan. (Brief met nadere gegevens is bijgevoegd).

Naam: _____

Adres: _____

Postcode/Plaats: _____

Bon opsturen naar: BMZG, Joost de Hondtlaan 17, 2803 XH Gouda. Tel. (01820) 18562.

**Vriendelijk verzoek om uw
ADVERTENTIES
SCHRIFTELIJK
OP TE GEVEN!!!**

Uiterlijk dinsdagmorgen, 10 uur, dient de tekst in ons bezit te zijn. Foto's en tekenwerk voor het maken van cliché's dienen 1 week voor de plaatsingsdatum ter drukkerij te zijn.

**Geef
een
(kinder)
bijbels
antwoord!**

Kinderen vragen naar de waarheid. Daarom woedt juist om hen een hevige geestelijke strijd. Ook in Oost-Europa. Laten wij hen het evangelie in handen geven. In de vorm van een kinderbijbel. Stichting "Antwoord" (al 10 jaar werkzaam in het Oostblok) wil er 100.000 kinderbijbels heen brengen. Namens u. Prijs per exemplaar: f 20,— (inclusief vervoer). Als u nou eens één kind antwoord gaf... Antwoord op de vraag naar de waarheid.

GIRO 1166

**stichting
antwoord**

Comite van aanbeveling:
Prof. Dr. Ir. J. van Bemmelen
Nel Benschop
Henk Binnendijk
Corrieten Boom
Gert Doornenbal
Prof. Dr. C. Graafland
Gien Karssen

Postbus 198 4700 AD Roosendaal